

LA PANEROLA AMERICANA, LA PLAGA D'AQUEST ESTIU A CATALUNYA

Les temperatures suaus de l'hivern, l'avançament de l'inici de la calor i les pluges esporàdiques allarguen la temporada de plagues

Les paneroles de clavegueram han estat la plaga més nombrosa d'aquest estiu a Catalunya. S'han fet molt visibles, sobretot a les zones urbanes, a causa de les temperatures elevades i sostingudes des de la primavera. De fet, aquest any les actuacions generalitzades contra la panerola americana, juntament amb l'alemanya i, tot i que en molta menor mesura, contra l'oriental, s'han avançat dos mesos —a principis d'abril, quan habitualment s'hi començava a treballar amb intensitat al juny. L'Associació Catalana d'Empreses de Salut Ambiental (ADEPAP) fa balanç de les plagues d'aquest estiu, en què també hi ha hagut mosquits, tot i que els habituals per a l'època de l'any, i xinxes de llit a causa de l'augment del turisme. D'altra banda, les rates són ja una plaga present durant tot l'any, tot i que a l'estiu es fan més visibles.

Com l'ADEPAP ja va anunciar arran del Dia Mundial contra les Plagues (6 de juny), enguany les actuacions generalitzades contra algunes plagues s'han avançat dos mesos. El canvi climàtic, que provoca que els hiverns siguin molt més suaus i que la calor arribi abans (enguany la temperatura mitjana de l'estiu ha continuat per sobre la mitjana habitual entre el 1991 i el 2020) i es perllongui en el temps, fan que les plagues d'insectes es desestacionalitzin i siguin presents cada cop durant més mesos l'any.

Així doncs, amb l'arribada de la calor, ja a principis de la primavera es van començar a detectar plagues de **paneroles de clavegueram**, especialment a les zones urbanes. I a l'estiu aquestes plagues no han parat de créixer convertint-se en un autèntic malson en algunes poblacions i barris de grans ciutats. Sens dubte, ha estat la plaga d'aquest estiu a Catalunya, com ja va advertir l'ADEPAP a principis de juny, i encara s'allargarà setmanes o mesos, especialment si les temperatures es mantenen altes o suaus durant la tardor.

Segons el vicepresident i portaveu de l'ADEPAP, Andreu Garcia, "els nostres associats ens expliquen que **les actuacions de control de plagues de paneroles s'han mantingut a un ritme alt, malgrat que s'han amplificat i intensificat tant la vigilància com el control constant**". "La panerola americana" (*Periplaneta americana*), de color marró i amb forma de dàtil, "és la que ha provocat més demanda d'actuacions". Aquests insectes provenen de la xarxa de clavegueram i es poden trobar a tota mena d'edificis. Però també hi ha hagut, tot i que amb molta menys incidència, plagues de l'altra panerola de clavegueram, la panerola oriental (*Blatta orientalis*, de color negre) —que és ja molt residual—, així com de la panerola del cafè —o alemanya— (*Blatella germanica*) de color més clar —rossa. Aquesta última panerola és més usual a l'interior dels habitatges i en l'àmbit de la restauració; i cada cop és més difícil de controlar a causa de les resistències conductuals i als biocides.

Les paneroles viuen i s'alimenten en llocs on hi ha brutícia, i per això poden causar contaminació amb bacteris —com ara la salmonel·la— sobre superfícies i aliments, cosa que incrementa el risc de malalties i al·lèrgies. Es combaten principalment amb la neteja i el manteniment de tot el sistema de canonades, desguassos i d'arquetes del clavegueram. Garcia explica que "tot i que aquest estiu la demanda ha augmentat molt a causa de la climatologia —que els és molt favorable— des de les empreses de control de plagues ja fem actuacions contra les plagues de paneroles durant gairebé tot l'any". El vicepresident de l'ADEPAP recorda que per combatre les plagues, "sempre és millor comptar amb professionals especialitzats i desaconsellem l'ús d'insecticides domèstics que, mal usats, poden arribar a ser un problema per a la salut de les persones, no sempre són efectius i acaben tenint un cost econòmic elevat".

Mosquits, xinxes de llit i paparres

Aquest estiu ha estat irregular pel que fa a les precipitacions, sec en algunes zones i moderadament plujós —amb quantitats superiors a la mitjana per a l'època de l'any— en d'altres, sobretot a l'inici de l'estació i a principis de setembre, cosa que hi ha afavorit també la presència de mosquits, “tant del **mosquit tigre** (*Aedes albopictus*), que per proliferar en té prou amb petits basals o l'aigua que queda al fons de les torretes, cosa que els fa més proclius a aparèixer en zones urbanes; com de mosquit comú (*Culex pipiens*), que ha proliferat en zones on hi ha hagut més pluges o embassaments d'aigua”, explica Andreu Garcia. De tota manera, explica, “no ha estat un estiu crític pel que fa als mosquits”. “Cal destacar”, afegeix, “que la prevenció i els tractaments que s'han anat fent des de l'arribada de la calor han estat molt efectius”.

El vicepresident de l'ADEPAP adverteix però que “no es pot abaixar la guàrdia, ja que **si la tardor és mínimament plujosa i hi hagués un repunt de les temperatures encara tindrem mosquits per a força setmanes**”. A més a més, **cal tenir present que els mosquits són vectors transmissors de malalties i el canvi climàtic i els moviments internacionals augmenten el risc de transmissió d'algunes d'aquestes**, ja siguin casos importats o de transmissió autòctona. El mosquit tigre (*Aedes Albopictus*) —vector transmissor del dengue, el zika i el chikungunya—, i del gènere *Culex* com el mosquit comú (*Culex pipiens*, transmissor del virus del Nil Occidental).

En aquest sentit, cal posar **especial èmfasi en el brot de dengue autòcton recentment registrat a Tarragona**, que amb vuit persones afectades, ja és el més gran registrat mai a l'estat espanyol. A Catalunya, aquests se sumen als 295 casos de dengue importat detectats fins l'agost (en tot l'any 2023 se'n van confirmar 260). Garcia adverteix que “**les condicions climàtiques faran que aquest tipus de brots de malalties transmeses per mosquits siguin cada cop més habituals en latituds on fins fa pocs anys eren molt poc comuns**”.

D'altra banda, com cada estiu, els desplaçaments internacionals a causa del turisme han reactivat les plagues de **xinxes de llit**. “Aquesta és una de les plagues més molestes i difícils d'eliminar perquè les xinxes s'amaguen en matalassos, roba, sofàs, etc., i surten de nit a xuclar la sang de les persones”, explica Andreu Garcia. Per eliminar-les calen diverses actuacions i la recomanació que fan els experts de l'associació és la prevenció: rentar tota la roba utilitzada en els viatges a temperatura alta (60º C) i revisar i netejar bé estris de viatge i equipatge en un espai aïllat (com ara el lavabo), abans de desar-los.

Finalment, continua l'increment de **paparres**, tant les de la família *Ixodidae* (paparres dures) com molt especialment la *Hyalomma lusitanicum*, vector de transmissió de la malaltia de Lyme o de la febre hemorràgica Crimea-Congo. Ja a la primavera es van detectar plagues d'aquesta darrera espècie a zones periurbanes de les demarcacions de Barcelona i Tarragona. A diferència d'altres espècies de paparres —que esperen dins la vegetació que l'hoste hi passi arran per enganxar-s'hi—, la *Hyalomma lusitanicum* pot sortir de la vegetació per perseguir-lo.

“Malauradament”, explica Garcia, “a finals de juliol va morir un home de 74 anys que havia desenvolupat un quadre de febre hemorràgica de Crimea-Congo per la picada d'una paparra en un municipi de Toledo”. A Catalunya, però, fins ara no s'ha detectat cap cas d'aquesta gravetat.

La rata comuna, una plaga urbana de tot l'any

L'increment de les restriccions d'ús d'alguns productes biocides (rodenticides-raticides), sumat a la gran capacitat d'adaptació d'aquests organismes i a les resistències que van apareixer a algunes matèries actives, fa que **cada vegada sigui més complex mantenir les poblacions de rates sota els llindars de tolerància establerts**.

Les rates són animals de sang calenta i, per tant, estan actives i són reproductives tot l'any. Però **la presència de més aliment als carrers, i amb molta més incidència a les zones urbanes, fa que a l'estiu siguin molt més visibles**. Així, en els darrers estius s'ha detectat un increment sostingut d'incidències amb la **rata grisa** (*Rattus norvegicus*) i de presència de **rata negra** (*Rattus rattus*) als entorns urbans, on habitualment no se'n solien veure d'aquesta última espècie.

“**Les plagues de rates**, que només haurien de poder tractar els professionals especialitzats, **són molt nocives per a la salut ambiental, ja que es tracta d'una espècie que transmet malalties zoonòtiques, és a dir, que es transmeten d'animal a persona i viceversa**”, explica el vicepresident i portaveu de l'ADEPAP. I per això “reclamem que es reformulin les restriccions en l'ús de productes amb biocides”, explica Garcia. Cal tenir present, segons l'expert, que “qualsevol particular pot comprar un raticida en un supermercat i fer-ne un mal ús, ja que pot afectar d'altres espècies no diana, i això ha fet que la normativa europea sigui cada cop més restrictiva”. “Però el que caldria restringir, en tot cas, és aquest ús no professional i, en canvi, deixar que els experts fem la nostra feina, ja que coneixem perfectament com atacar les plagues de manera completament segura per al medi i per a les espècies que no són objectiu”, conclou.

Sobre ADEPAP_ ADEPAP és l'associació de professionals de la salut ambiental, amb el focus en la desinfecció i el control de plagues i de legionel·la a Catalunya, i té com a objectius principals professionalitzar, formar i fer conèixer el sector a la societat en general, tenint sempre presents les regulacions i normatives, que han evolucionat de manera substancial.

ADEPAP és l'associació que agrupa el 80 % de les empreses que es dediquen al control de plagues i desinfecció al territori català, i és la representant del sector amb l'Administració pública i la societat civil a Catalunya. Els seus inicis es remunten a l'any 1977, essent l'associació del seu àmbit més antiga de l'estat espanyol.

Barcelona, 19 de setembre de 2024

*Nota: Per a més informació, declaracions o entrevistes, podeu contactar amb **Miriam Riera** +34 695 179 803 miriam.riera@efectivacomunicacio.com*